

Esiet sveicināti, cien. Domātāji par domāšanu !

Klāt šī semestra pēdējā lekcija / seminārs par Cilvēka un Sabiedrības Dzīves **attīstību**

ATTĪSTĪBA

Cilvēks, Sabiedrība, DZĪVE, ZINĀTNE

DZĪVES ATTĪSTĪBA - cilvēku DZĪVE MAINĪBĀ
DZĪVĪBA – ikvienas dzīvās būtnes vispārīgā īpašība,
kas rodas, pastāv un izzūd līdz ar šo dzīvo būtni

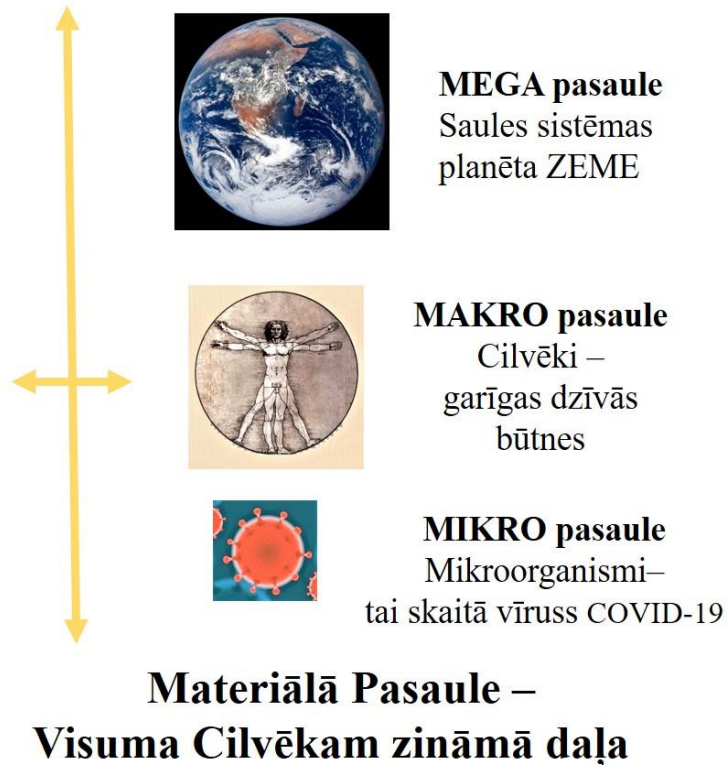
ATTĪSTĪBA

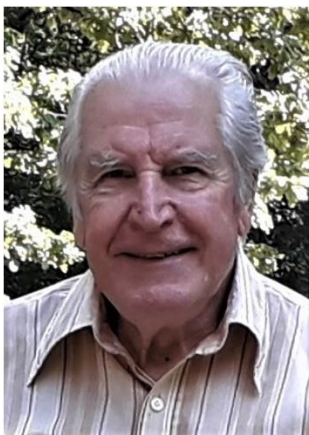
Rašanās

**Pastāvēšana –
Pastāv, kas attīstās**

Izzušana

Sistēmu ar noteiktām īpašībām dabiskā un mākslīgā
radīšana, izmantošana, iznīcināšana – mūsdienu
Cilvēku dzīves attīstības daļas, kuru īstenošanā
centrālo vietu ieņem **ZINĀTNES ATTĪSTĪBA.**

Latvijas Universitāte
LU emer.prof., Dr.fiz.,
ANDRIS BROKS

andris.broks@lu.lv
<https://blogi.lu.lv/broks/>

LU izvēles studiju kurss / SDSK1034 / DOMĀŠANAS SISTEMOLOĢIJA

<https://blogi.lu.lv/broks/2019/08/31/autorkurss-domasanas-sistemologija-anno-2002/>

Kursa autora tematiskie studiju materiāli (2020.gada pavasaris)

3.daļa. SISTĒMU TEORIJA PRAKSĒ

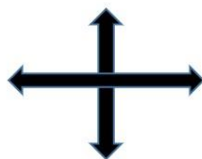
3.5. Cilvēku Dzīves un Zinātnes attīstības sistemoloģija (ieskats sistēmu attīstības sistemoloģijā)

Cilvēku Dzīves kā sistēmas ATTĪSTĪBA – vispārīgais konteksts

Jēdziens par SISTĒMU ATTĪSTĪBU pēc būtības ietver tikai sistēmu mainības vienu – pastāvēšanas jeb attīstības posmu, nepievēršot īpašu uzmanību sistēmu rašanās un izzušanas posmiem. Sistēmu mainības kā sistēmu vispārīgās īpašības pilnīgāka apzināšana ietver visus trīs posmus – sistēmām īstenojoties mainībā, tās rodas, pastāv un izzūd. Sistēmu mainība kā procesuāla sistēma vispārīgā skatījumā raksturojas ar sarežģītu hierarhisku struktūru.

Ikvienas sistēmas rašanās un izzušana īstenojas kādai līdzšinējai sistēmai vai nu kā daļai iesaistoties jaunā veselumā – sistēmā vai sadaloties atsevišķās daļās, kas arī ir jauni veselumi - sistēmas ar savām daļām. Proti, notiek sistēmas atbilstošas pārmaiņas, sākoties vai beidzoties sistēmas pastāvēšanai jeb attīstībai. **Sistēmu rašanās un izzušanas procesi raksturojas kā sistēmu mainības to vertikālajā kopsaistībā, kamēr sistēmu pastāvēšana jeb attīstība attiecas uz horizontāli kopsaistīto sistēmu mainību apzināšanu.** Daudzveidīgo mainību horizontālo un vertikālo kopsaistību apzināšana parasti rada lielākās grūtības Visuma parādību atveidē Cilvēka Domu pasaulē.

Mainību vertikālā kopsaistība ir saistīta ar sistēmu īpašību pārmaiņām – sistēmu rašanos, izzušanu

Mainību horizontālā kopsaistība ir saistīta ar sistēmu īpašību izmaiņām – sistēmu pastāvēšanu ATTĪSTĪBĀ

**Ikviena Cilvēka un Sabiedrības DZĪVES ATTĪSTĪBA īstenojas,
izmainoties DZĪVES kā SISTĒMAS vispārīgajām īpašībām**

**Ikvienas sistēmas mainība vispārīgā skatījumā
raksturojas ar trim secīgiem mainības posmiem**

Cilvēki (taču ne visi) savā ikdienas dzīvē parasti domā tikai par dzīves pastāvēšanas posmu, mazāk par dzīves sākuma un beigu posmiem!

Cilvēku Domu pasaulē atveidotā Materiālā pasaule raksturo Cilvēka novērotās Visuma parādības mainībā - to rašanos, pastāvēšanu un izzušanu

Cilvēki – profesionāli zinātnieki, kuri ir īpaši sagatavoti tikties ar Cilvēcei līdz šim nezināmo, izsaka savas zinātniski pamatotās atziņas gan par novēroto Visuma parādību izcelsmi, gan prognozē tā iespējamo nākotni. Taču, arī vismaz daļēji pamatojoties uz Materiālās pasaules daudzveidīgo parādību novērojumiem, zinātniskās domas - jēdzieniski racionālās atziņas tiek papildinātas ar mākslinieciskajām - emocionāli tēlainajām domām, daļa no kurām veido nereālo – nematerializējamo domu kopumu. Taču visos gadījumos tiek domāts par Visuma parādību laikā secīgu rašanos, pastāvēšanu, izzušanu.

ATTĪSTĪBA - vārds, kas vispārīgā skatījumā apzīmē domu par ikvienas Visuma parādības kā sistēmas pastāvēšanu mainībā.

ZINĀTNE – vārds, kas raksturo Cilvēka un Sabiedrības attīstību visos tās vēsturiskajos attīstības posmos. Izziņa, izzinātā apdoma un apdomātā izmantošana cilvēka dzīves vajadzību apmierināšanai sistēmiski raksturo arī Cilvēces attīstību. Lauvas trapece ir universāla cilvēkdarbību kā sistēmu struktūra.

Mūsdienu dabaszinātniskās pētniecības attīstības līmenis ir sasniedzis ļoti augstu līmeni, taču līdztekus īpaši aktuāla kļūst nepieciešamība ļoti nopietni izvērtēt zinātnes sasniegumu izmantošanu Cilvēka un Sabiedrības DZĪVES turpmākajā ATTĪSTĪBĀ. Proti, īpašu uzmanību pelna zinātniskā domāšanas veida attīstības un izmantošanas apzināšana, jo «par ko un kā domājam, tā dzīvojam».

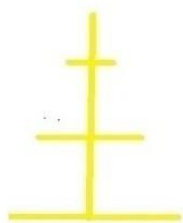
Izkopta sistēmiskā domāšana šobrīd faktiski ir atslēga Cilvēka un Sabiedrības saprātīgas – ilgtspējīgi līdzsvarotas dzīves attīstībai (angļu valodā - sustainable development).

Cilvēka un Sabiedrības DZĪVES vajadzību daudzveidība - Materiālās pasaules parādību kā sistēmu PĒTNIECĪBA jaunas dzīves pieredzes ieguvei

P Ē T N I E C Ī B A S p a m a t v e i d i

PĒTNIECĪBA	<u>Mākslinieciskā</u>	<u>Zinātniskā</u>	<u>Saimnieciskā</u>
Izglītojošā	Māksla un Dizains	Zinātne un Tehnika	Politika un Ekonomika
Teorētiskā	Māksla	Zinātne	Politika
Praktiskā	Dizains	Tehnika	Ekonomika
	Jūtas <u>Tēli, izjūtas,</u> <u>Emocijas</u>	Prāts <u>Jēdzieni, izpratne,</u> <u>Atzinās</u>	Griba <u>Mērki, izdarība,</u> <u>Darbi</u>

Pastāvīgā
radošuma
līmeņi

Pētniecība var īstenoties trīs patstāvīgā radošuma līmeņos:

- * oriģināla pētniecība;
- ** pēc vispārīgiem paraugiem patstāvīgi radoši īstenota pētniecība;
- *** reproduktīvi radoša pētniecība

Zinātniskās pētniecības galvenie raksturojumi

Parādības (lietas) zinātniskais pētījums	<i>Faktoloģija</i> (kas, kad, kur un kā notiek)		<i>Cēlonība</i> (kāpēc tas, tad, tur un tā notiek)	
<u>Realitāte</u>	•	•	•	•
<u>Precizitāte</u>	•	•	•	•
	<i>Saturs</i>	<i>Forma</i>	<i>Saturs</i>	<i>Forma</i>

Zinātniskās pētniecības saturiskā daudzveidība – ZINĀTŅU nozares

Dabaszinātnes

Fizika Ķīmija Bioloģija
Matemātika Informātika

Sociālās zinātnes

Politika Ekonomika
Sabiedrības vēsture

Humanitārās zinātnes

Cilvēka psiholoģija
Filozofija, Pedagoģija

Teorētiskā **Praktiskā**
(«zinātne» «tehnika»)

Teorētiskā **Praktiskā**
(«zinātne» «tehnika»)

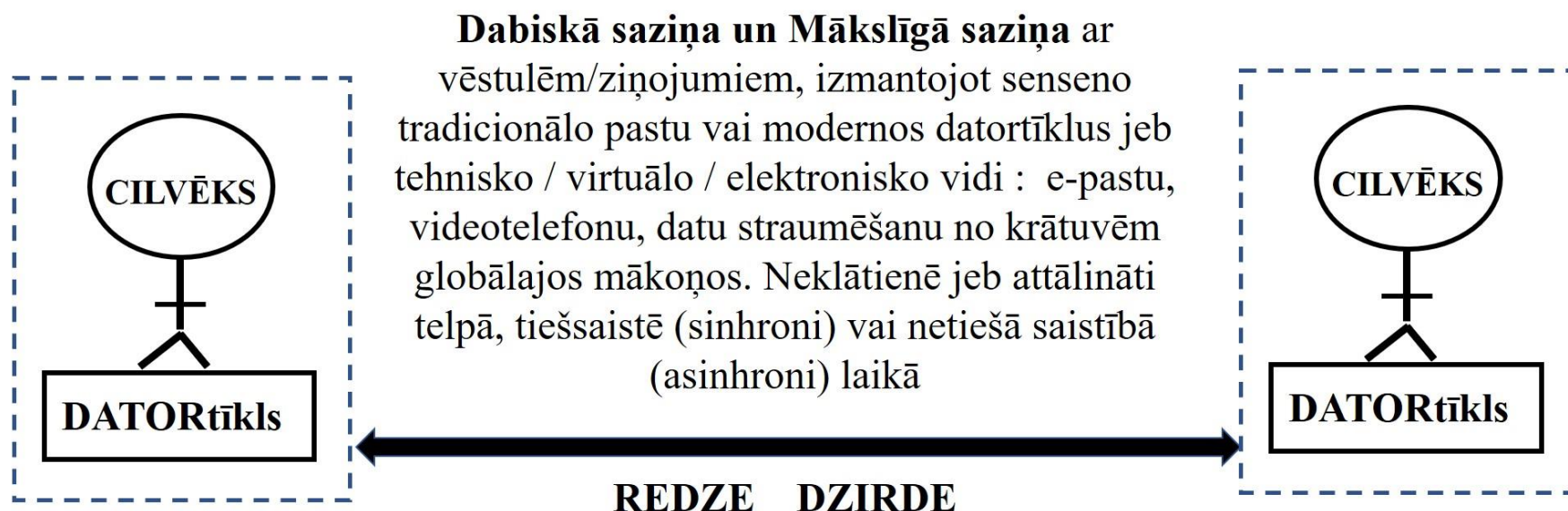
Teorētiskā **Praktiskā**
(«zinātne» «tehnika»)

**Teorētiskās un praktiskās zinātniskās pētniecības attīstība –
tā ir ZINĀTNES ATTĪSTĪBA visas Cilvēces attīstības vēsturē**

**Īss atskats dabaszinātņu attīstības vēstures Jauno laiku sākuma posmā
ZINĀTNES sasniegumi, to izmantošana**

Mūsdienu saziņas tehnoloģiju attīstība

Šodien kolosāli paplašinājušās netiešās saziņas iespējas ar pagātņi - iepriekšējo paaudžu cilvēkiem, kuru garīgais mantojums pieejams viņu atstātajās grāmatās, zīmējumos, celtnēs un citās dabasvides izmaiņās un pārmaiņās. Paaudžu pēctecība – te īstenojas kolosāls cēlonseku tīklojums utt. Diemžēl, no vēsturiskā mantojuma maz mācās!

**Cilvēku dzīvesvides mainība : dabasvide, cilvēkvide, tehnovide -
attīstās globāli datorizētā tehnovide, kas nosaka arī cilvēku garīgās dzīves būtisku mainību**

DOMĀŠANAS un saziņas tehnokratizācija – cilvēku dzīves globalizācija un robotizācija

**Mākslīgā meitene – NAV CILVĒKS (sieviete),
bet gan datorizēta tehniska ierīce -robots**

DELFI Bizness | 29. oktobris 2016 17:02

**Dabiskā meitene -
bet viņas uzticamais palīgs -robots
NAV CILVĒKS (vīrietis)**

Zinātnes sasniegumu izmantošanas aktualitātes – zinātnes attīstības progresīvā un regresīvā loma Cilvēces ATTĪSTĪBĀ

**DARBS – mērķtiecīgu un rezultatīvu cilvēkdarbību īstenojums savā attīstībā izveidoja
saprātīgo Cilvēku, kurā ZINĀTNE kā jaunu zināšanu un to izmantošana ir bijusi un,
cerams arī turpmāk būs Cilvēka un Sabiedrības Dzīves attīstības dzinējspēks.**

**Līdzšinējais zinātnes devums - darba un sadzīves tehnikas un tehnoloģiju attīstība,
kā rezultātā aug un arvien straujāk palielinās dzīves saturiskā sarežģītība un mainības ātrums.**

ATTĪSTĪBAS – DZĪVES MAINĪBAS mūsdienu AKTUALITĀTES

Cilvēku dzīves tehnokratizācija un strauja globalizācija

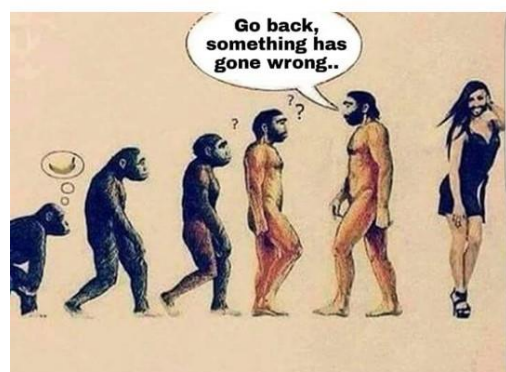
Valstu politekonomisko attiecību prolēmas

Garīgo vērtību krīze Cilvēka un Sabiedrības dzīves attīstībā

(morāles jeb praktiskās ētikas, tikumības un netikumības problēmas)

Attīstības zinātniskuma un nezinātniskuma samērs

**Visaptveroša sistēmiska ilgtspējīgi līdzsvarotas attīstības
organizēšana un īstenošana**

Nezinātniskums tur, kur būtu nepieciešams zinātniskums

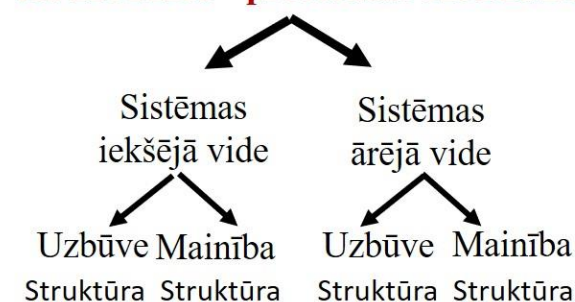
ikdienā joprojām tradicionāli pārāk daudz ietekmē cilvēku vērtīborientāciju un praktisko rīcību. Mūsdienu dzīvē jālīdzsvaro reālais, zinātnē sakņotais un nezinātniskais Visuma parādību skatījums un redzējums. **Jāpilnveido un kopsaistībā sakārtoti jeb sistēmiski jālīdzsvaro mūsdienu cilvēku garīgā - jūtu, prāta un gribas DZĪVE.** Visbeidzot – efektīvi jālīdzsvaro ne tikai zinātniskums un nezinātniskums, bet arī tikumība un netikumība.

**Uzmanības centrā
izvirzās dzīves
vērtīborientācijas
galvenais jautājums:
kādu kam izglītību
jeb dzīves pieredzi
kādai dzīvei?**

Visas Visuma daļas ATTĪSTĀS mijiedarbībā

ATTĪSTĪBA – procesuāla SISTĒMA

Ikvienas SISTĒMAS mainības posmi :

Rašanās / Sākums

Pastāvēšana / ATTĪSTĪBA

Izkušana / Beigas

Esam noslēguši šī semestra pēdējās tematiskās lekcijas /semināra materiālu, līdz ar to noslēdzot arī mūsu kursa 3.daļu.

Tēma par ikvienas sistēmas ATTĪSTĪBU kursa saturā ir iekļauta pirmo reiz – tā ir salīdzinoši sarežģīta tēma, kura līdz šim kursā apzināti nebija iekļauta. Šī tēma par sistēmu attīstību kā sistēmu pastāvēšanu, kurā notiek tikai sistēmas īpašību izmaiņas, faktiski ir sistēmu teorijas ābece padziļinājums. Tas tika sagatavots īpaši pēc sistēmas «SABIEDRĪBA» stabilitātes kā veseluma (it īpaši jau sabiedrības veselības) apzināšanas tēmā «Sabiedrības sistemoloģija», jo uz to īpaši rosināja mikrobioloģiskā kara ārkārtējā stāvokļa būtības sistēmiskās sapratnes un izpratnes aktualitāte. Visbeidzot, šīs tēmas iekļaušanu rosināja arī cilvēku dzīves ilgtspējīgi līdzsvarotas a t t ī s t ī b a s aktualitātes nemitīgais pieaugums.

Vēl ir atlicis šī semestra kursa lekciju/semināru pilnā cikla nobeigums, kura laikā netiešā saziņas formā **būs iespēja vērot** atbilstošas kinofilmas videoierakstā pieejamās **senās Ķīnas dižā domātāja Konfūcija dzīves gaitas un uz klausīt viņa vērtību nezaudējušās Lielās domas.**